

בעיות אימוון בגדוד-מילואים אוסטרלי

רס"ן צבי סיני

צורת שירות זו הוסיפה להתקיים גם בשנים הראשונות שלאחר מלחמת-העולם השנייה. ב-1950 חוקק "חוק-השירות-הלאומי", אשר קבע שכל נער שהגיע לגיל שמונע-עשרה והנו כשר לשירות חייב ב-3 חודשי אימון-בסיסי; ולאחר מכן ב-3 שנות שירות-מילואים בחיל-האזרחים. אך יחד עם זאת הושאר גם השירות-בהתנדבות בחיל-האזרחים; וזאת מפני שהשירות-הלאומי לא יכול היה למלא את כל הפערים, ולו הסתפקו בו בלבד (ובהתאם למשכ"ל השירות שלו). היה הדבר מקטין את מצבת היחידות בשיעור ניכר. נתעוררו חילוקי דיעות בשאלת שיעור גיוס הממשי של הייבני הגיוס (יש הטוענים שגיוסו, למעשה, רק 30% מבין כלל הייבני הגיוס ויש שחלקו על כך). מכל מקום, ברור היה שהשירות-הלאומי לא נוצל במלואו; והוא בוטל בשנת 1959. מאז, פרט לחלקם של משרתי-הקבע, מבוסס צבא-אוסטרליה (עכ"פ — בימי שלום) על שירות-בהתנדבות בלבד.

באותה תקופה הל, כאמור, המעבר לדיביזיה "הפנטרופית" וגם "חיל-האזרחים" אורגן עתה במסגרות אלה. פירושו של דבר, שבכל אחת משתי הדיביזיות "הפנטרופיות" הוקמו "קבוצות-קרב" של משרתי-קבע ואילו יתרת הדיביזיה מורכבת מיחידות "מילואים" ומיחידות "מעורבות" — כלומר: שמשרתים בהן חיילי-קבע וחיילי-מילואים כאחד.

יצוין עוד, כי ב"חיל-האזרחים" אין קורסים לקצינים; וזאת מפאת קוצרו של השירות השנתי שהחייל-המתנדב מתחייב עליו. לכן נעשית ההסמכה לקצונה, ואחר-כך ההעלאות בדרגה, על-סמך מבחן נים שהנם קלים יחסית; ואם הנבחן עומד בהם — מוענקת לו הדרגה. אולם, סדנא דארעא חד הוא! גם בצבא האוסטרלי שולחים מועמד למבחן רק עם מתפנה חקן בשבילו.

★

לאחר סקירת-רקע קצרה זו לא יפלא, אילו, כי רמת האימונים ב"חיל-האזרחים" האוסטרלי "צולעת". להלן, נבחון את מגרעות האימון ואת גורמיהן — ונראה כיצד נפתרה הבעיה בגדוד-רגלים מסוים. כבסיס לניתוח זה משמש בעיקר מאמרו של מיוֹר ה. ל. בל, שהופיע ב"ירחון הצבא האוסטרלי" מ-נובמבר 1961. המחבר משמש כשליש גדודי ב"חיל-האזרחים" (והד-שליש, שהנו משרת-קבע — הוא, לעתים, קצין-הקבע היחיד בגדוד כזה).

דומה שאפשר לציין שבעה ליקויי-יסוד העוברים כחוט-השני בתכי-ניות האימונים — או בביצוע התכנית — ברוב גדודי הצבא האוסטרליים.

• הראשון שבהם נעוץ בהרכב כוח-האדם ברוב הגדודים. בהם משרי-תים מתנדבים מזה, וחיילי השירות-הלאומי, מזה. חוסר היהס הרציני

מאז הקמתו עברו על צבאה של אוסטרליה כמה גלגולים, כאשר למבנהו וארגונו — ולאורח-שירותם של חייליו. במהלך מלחמת-העולם השנייה מצויות היו בצבא האוסטרלי דיביזיות משני סוגים: אלו שבמזרח-התיכון — שהיו בנויות כדיביזיות "רגילות" (לפי המתכונת הבריטית); ואלו שפעלו בנירת האיקינוס-השקט — והן הותאמו מכמה בחינות (ביחוד עלידי צמצום הארטילריה ו"הקלת" העוצבה) להחימה באזורים טרופיים.

בסוף שנות-החמישים אימץ הצבא האוסטרלי את מבנה הדיביזיה "הפנטרופית" — הדומה, ביחוד במבנה המחומש שלה, לדיביזיה "הפנטומית" שהיתה נהוגה אז בצבא ארה"ב, אלא שמבנה וארגונה הותאמו לתנאי החימה באזורים טרופיים.

ברם, אף מן הצד האחר — סוגו ואופיו של השירות בו — הלו בצבא האוסטרלי תהפוכות מספר מאז ימי מלחמת-העולם השנייה. בפרוץ מלחמת-העולם היה הצבא האוסטרלי מורכב בעיקרו מחיל-אזרחים מתנדב — Citizen Military Force; חלקם של משרתי-הקבע בו, הן אלה שבתפקידי הדרכה והן אלה שבתפקידי מטה, היה מועט מאוד. הגיוס לצבא-האזרחים נעשה כאמור, על בסיס התנדבות. אזרח אוסטרלי, כשר בנופו, אשר רצה להתגייס ל-C.M.F., היה מתיצב באחת מלשכות-הגיוס וחותרם על חוזה לשירות (שכל-כולו היה מעין "שירות-מילואים") למשך שנתיים. בכל שנה חייב היה בשירות רצוף של שבועיים — ובשירות מפוצל, במקום מגוריו, המסתכם בשבוע ימים. יחידות "חיל-האזרחים" היו ברובן יחידות חי"ר, לא-במעט — בשל הקושי שבהכשרת בעלי-מקצוע בפרק-הזמן הקצר עליו חלה התחייבותם. היחידות הוקמו לפי אזורי המגור-רים ועקרון ה"מרחביות" נשמר בהקפדה — דבר, אשר לעתים אף גבל בגיחוך.

חייל הדיביזיה ה"פנטרופית" בשעת אימונים.

היה להם מושג כיצד פועלים במקלע; וכך עולים מדרגה לדרגה, חוגרים וקצינים כאחד, הסרי ידיעה בדברים אלמנטריים, שבלעדיהם לא יוכלו למלא כראוי את תפקידם בין כחיילים ובין כמפקדים.

• רמת הקליעה אף היא מן הנמוכות; אך דומה שדבר זה אופיני לרוב צבאות-המילואים (פרט לשביצרי) — ואולי לא רק לצבא מילואים בלבד.

• משך-אימון בלתי-מספיק הנו אמנם צרתם של כל צבאות המילואים; אך במקרה זה אין „צרת רבים חצי נחמה“. יצוין כי בשנים האחרונות הוחמר דוקא המצב עוד יותר. שכן, עד לחקיקת „חוק השירות-הלאומי“ היו ב„חיל-האזרחים“, המתנדב, 24 ימי-אימון בתש"ל לוס כל שנה. ב„חוק השירות-הלאומי“ נקבעו רק 19 ימי-אימון. אולם עם ביטול חובת השירות-הלאומי לא הוחזרו-לקדמותם חמשת ימי-האימון בתשלום שהוחרו בשעתם. נקל להבין כי למעשה קוצץ זמן-האימון התכליתי ברבע.

• הליקוי השביעי — האחרון — נעוץ במשמעת הפגומה, הנותנת אותותיה ברמת-האימונים והשפעתה הכללת מורגשת בחיי-היחידה בכל.

נראה שהסיבות לרוב הליקויים שצוינו הן בעיקרן שלוש (ובסכמנו אותן) — יהיה הכרח אף לחזור על אחדים מן הגורמים שכבר הוזכרו (לעיל):

חסרות תכנית ומסגרת מוכנות-מראש ומוגדרות לאימון הטירון.

הדבר נובע ממחסור במתקנים ומסגרות מרכזיים לאימון הטירון (קיום מתקנים כאלה נחשב לבלתי-רצוי בשל תנאי-השירות וציונם השונה של הגדודים); וכן מהעדרו של סגל-הדרכה מתאים בתוך היחידה-העצמה.

ה„סבב“ המהיר של כוח-אדם.

לכאורה, כאשר מתנדב אדם ל„חיל-האזרחים“ — חייב הוא לשרת שנתיים לפחות. אך, למעשה, התמונה היא אחרת. לא רבים הם, יחסית, האנשים המשרתים שנתיים בשלמותן. מצויים מתנדבים המשרתים שנתיים, ארבע או אף שמונה שנים; אולם שיעור המשרתים פחות משנה מגיע למחצית המתנדבים בקירוב. על-כן גדולה תחלופת כוח-האדם בצבא אוסטרליה בהרבה מזו שבאותם צבאות-מילואים בהם אין השירות מבוסס על התנדבות אלא בא בתוקף החוק.

אך ההתחלפות, כשלעצמה, לא היתה ודאי מהוה בעיה כה חמורה לו היו מביאים אותה בחשבון בתכניות האימון — לפחות של הקצינים. ברם, נראה שאין הדבר כך וכבר צוין כיצד מתאמנות היחידות כל שנה בצורת-קרב אחרת. יוצא שבמשך שירות של 3—4 שנים נמצאים בגדוד חיילים (רובם!) ואף קצינים — שאינם מכירים אלא באחת או שתיים בלבד, מתוך המש או שש הצורות, או צורות-המשנה של קרב אשר מבחינים בהן בצבא האוסטרלי.

דין המפקדים — כדון הטוראים; ויש והוא אף חמור יותר. קצין או מש"ק מוכשר מגיע בחייו האזרחיים בדרך כלל, תוך שנים מעטות, למעמד המתחיל להקשות עליו את ההשתתפות בפועל באימונים — ועל-כן, לרוב נוטש הוא את השירות.

רמתה הנמוכה של הקצונה.

מצב זה נובע לא-במעט מן השיטה הקיימת של העלאת-בדרגה על סמך מבחנים, מצד אחד, ומביזור הסמכויות לגדודים, מצד שני. בסוגיה זו קיימים שני גורמים: האחד — רמת הבחנים; והשני — הנבחנים. חברי-הבחנים, המורכב רובו ככולו מקציני-מילואים — רמת ידיעותיה אינה מספקת, ויש ואינה עולה אף

לאימונים הנפוץ בקרב חלק מחיבי ה„שירות-הלאומי“, מוצא את ביטויו בהיעדרות תכופה או בזלזול בעת האימון. ברור שעל-ידי כך נפגעת המשמעת ביחידה בכללה — וממילא גם ערכם של האימונים. אך תופעה מיוחדת זו הנה חולפת — שכן, החל משלהי שנת 1963 לא ינתרו עוד בגדודים מחיילי „שירות-הלאומי“, כי אם מתנדבים בלבד.

• מגרעת שניה נובעת מחוסר העניין שמגלות המפקדות-הממונות בתכנית האימונים ובדרך ביצועה. מיעוט התענינות זה — והיעדר הפיקוח הבא כתוצאה ממנו — גורמים לכך שליקוי זה או אחר באימוני היחידות עלול להשנות מדי שנה מבלי שהמפקדה-הממונה תעשה דבר לתיקונו. וואת לזכור: פגמים כאלה באימון נובעים לרוב לא-רדוקא מחוסר-יחס של הקצינים-המדריכים, (שהם עצמם אנשי „חיל-האזרחים“), כי אם מתוך חוסר-ידיעה, שהגו תוצאה של מסלול-ההתקדמות הנפסד הנהוג לגביהם. והרי אחדות מדוגמאות הפגמים הרבות מסוג זה, אשר צוטטו בנידון:

איי-קביעת תכנית-אימונים שנתית בגדוד אשר גולת כותרתה הוא התרגיל הגדודי שבסיומה; מרבים בעריכת תרגילים-טקטיים ללא גייסות ברמה-גדודית לקצינים זוטרים ומתעלמים מתרגילים מחלק-תיים ופולגתיים הנחוצים להם ביותר; באימון השנתי נערכים תרגילים פלוגתיים וגדודיים מבלי לקיים חזרה על שלבי היסוד; כן קורה שתחזורים שנה-שנה על אותו תרגיל או סדרת תרגילים — ועליהם בלבד — העיקר מפאת היעדר ידיעה מקפתי-יותר אצל המדריכים.

• נקבעת הנחית-אימון אחידה ונוקשה לכל היחידות — וברוב-זמן מתעלם המטה-הכללי מן השוני שברמת היחידות ומן השינויים התכופים בהרכב כוח-האדם בשל תהליכי פליטה וקליטה. ולא זו בלבד, אלא ששינויים מהירים אלה מביאים תכופות לידי עוד שתי תוצאות שליליות: האחת שיכול קצין לעלות מדרגת לויסנט-שני (סגן-משנה) ועד לדרגת קפטן (סרן) או אף מיור (רס"ג), מבלי שיספיק להשתתף בתרגיל כלשהו בכל-אחת מצורות-הקרב — היות ובמשך השנים הללו (בדר-כילל — כ"4—3 שנים) לא התאמן הגדוד שלו בזו או אחרת מצורות קרב אלו (שכן כל שנה מתאמנות כל היחידות בצורת-קרב אחת בלבד). התוצאה השניה קשורה בהדרגת הגדודים; היות וקיימים הבדלי-רמה ניכרים בין גדוד לגדוד, יוצא

פגם ביקר קצין-מטה גבוה ביחידת-מילואים („חיל-האזרחים“) של צבא-אוסטרליה — ושאל מקלען מהן ידיעותיו הצבאיות. השיב הלו: „אדוני! ידוע לי הכל על אודות התקפות גדודיות באיגוף ימני או שמאלי; אך אינני יודע כיצד לטעון את מקלעי הארור הזה!“.

החייל לא דייק בודאי במאת האחוזים; אך באמרתו זו הצביע על בעיה כאובה.

מתוך דברי קצין אוסטרלי

שהגדוד בעל הרמה הגבוהה-יותר מטיב להתאמן — אך לעומת זאת בגדוד בעל הרמה הנמוכה האימונים הם בכל רע; ואין מושיע.

• חסרון נוסף נובע מכך שהאימון-הבסיסי אינו מתאים לדרישות המינימליות ובמקרים רבים אף כמעט ואינו קיים כלל. והדבר מראה אותותיו בקצינים כבחיילים. בבחינות להסמכה לקצונה נמצאו נב-חנים שלא ידעו כיצד חומשים רימוני-יד מפני שמעולם לא קיבלו אימון ברימוני-יד. בבחינה לקבלת דרגת קפטן נמצאו נבחנים שלא

על זו של הנבחנים! טיב הנבחנים, לעומת זה סובל מן השוני שבין רמות היחידות- קצין בינוני, או אף "פחות מזה", המשרת ביחידה בעלת רמה נמוכה — סיכויו להתקדמות רבים יותר משל קצין טוב ביחידה בעלת רמה גבוהה (ואין העברה של קצינים מיחידה ליחידה).

אף המבחנים אינם נערכים במתכונת אחידה וכל ועדת-בוחנים קובעת מדי-פעם נושאים למבחן — או, לפחות, את אופי-הגישה אליהם — לפי ראות עיניה, ומתוך "סיגול" אל רמת נבחני היחידה.

לבסוף, יצויין בסוגיה זו שמפקד-הגדוד הוא הקובע למעשה על-ידי המלצתו, את קידומו של הקצין — ואין כל רשות מרכזית שתפקח על הקידום ותוסת אותו.

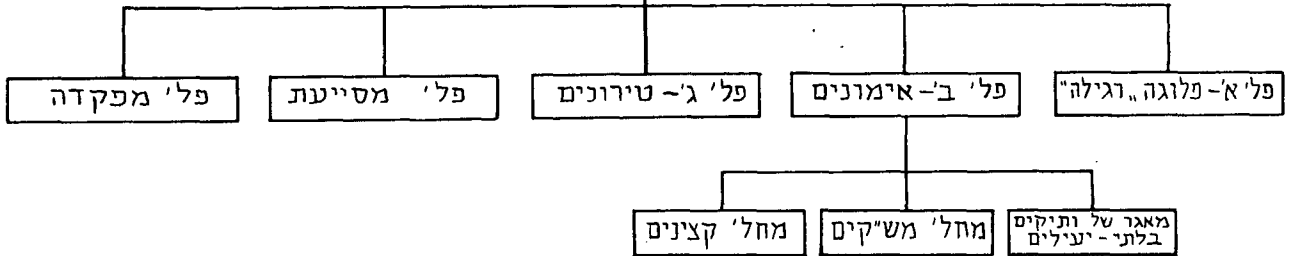
□ „אחרון-אחרון חביב" — הקפדה על המשמעת. כדי לאפשר את ביצוע התכנית, אורגן הגדוד מחדש — תוך מאמץ להמנע ככל-האפשר מפגיעה בכוננוהו כגדוד ובכושרו לפעול. אר-גונה בקווי העיקריים, היה כדלהלן:

כיצד בוצעה תכנית זו הלכה-למעשה?

הגדוד „ירד מן השחקים" — ועסק באימוני נשק, שכללו מטנחים בכל כלי-הנשק, אימוני-שדה, טופוגרפיה, אימון פטרולים ואימון המחלקה.

דגש רציני הושם בהדרכת המש"קים, להעלאת רמת ידיעותיהם וכושרם-הם. הונהג קורס בן 24 יום למש"קים, אשר היו מתנדבים

מפקדת הגדוד

לכך, ולא קיבלו תשלום בעד זמן זה. קורסים אלו היו מלאים תמיד — והיה הכרח לדחות אנשים, בשל קיבולם שלא הספיק. היות וב„הילה-האזרחים" המקור היחיד להשגת הקצינים הוא בשורות המש"קים — נמצא המוצא, ממילא, בהרחבת מסגרת אימון המש"קים ובשיפורה — כנ"ל. כן הושם דגש באימון הקצינים.

כתוצאה משהפעלת המצטברת של צעדים אלה, ומאימונם השיטתי של טירונים — שופרה הרמה הכללית של אימון החוגרים, הונהגה משמעת מדוקדקת — והקפידו על ההופעה החיצונית. התוצאות הכוללות היו משיעות-רצון ביותר. רמת האימונים, כושר הביצוע והרוח-החיילית עלו לאין שיעור על המקווה.

✱

סקירה זו דנה בצבא-מילואים אחד בלבד, זה האוסטרלי — ובעיקר לפי מקור אחד בלבד; ודאי שאין התמונה שלמה. עם זאת, ניתן ודאי ללמוד משהו מנסיונו.

הצצנו לתוך בעיות-האימונים שלו, הליקויים שבתחום זה — וה-פתרון החלקי שניתן עלידי אחד ממפקדי-היחידות בצבא זה. עם כל השוני, הרי אחדות מבעיותיו אלו דומות למרבית הבעיות העומדות בפני כל הצבאות המבוססים על שיטת-מילואים — ויש אף זהות אתן. כמובן שאף במידה שאפשר וצריך ללמוד מבעיות אלו, ופתרונותיהן — אין כלל להעתיק פתרון שניתן בצבא אחר בטרם נבחון היטב האם „ישים" אותו הפתרון לתנאי ארץ אחרת ומציאות שונה.

ברם, זכורה אמרתו השנונה של ביסמרק: „טפשים אומרים כי הם לומדים-מנסיונם. אני מעדיף ללמוד מנסיונם — כולל שגיאותיהם — של אחרים."

הבה ונתבונן עתה לרגע-קט, כיצד פתר מפקדו של גדוד-מילואים אוסטרלי את הבעיות שהועלו לעיל? פתרון זה ישם בחלקו לכל צבא-מילואים.

כדי להתגבר על בעית האימון, קבע לעצמו עשר נקודות לפיהן יפעל:

□ התארגנות פנימית, בה תיעשה הפרדת החיילים לשלושה סוגים: היעילים וחרוצים; היעילים למחצה; הבלתי-מוכשרים — המיוע-דים לפליטה.

□ בניה מן-המסד, של תכנית-אימונים חדשה, תכנית שתספק מספר דרישות: שתהיה שיטתית, הגיונית, שתעמוד „ברגלים על הקרקע" ותרד ממרומי ההתעסקות ברמה-הגדודית דוקא; שתתגבר על קשיחות מופרזת בהקנית „צורת-קרב אחת מדי-שנה; שתכניס גיוון באימון; שתיעזר ב„דם חדש" שנשאב אף מחוץ ליחידה — והכונה למדריכים שנשתחררו מצבא-הקבע.

□ העלאת רמת המש"קים עלידי חיוב לעבור תכנית-ההדרכה מסוימת שתנתן ב„מחלקת המש"קים" שבתוך פלוגת-אימונים.

□ תכנון אימונים מפורט לשנה שלמה.

□ העלאת רמת הקצונה, והמועמדים לקצונה, באמצעות „מחלקת-קצינים" — בדומה לזו של המש"קים.

□ ארגון פלוגת-טירונים, בה ירכשו את אימונם הבסיסי כל המת-נדבים החדשים — וכל הותיקים אשר אימונם הבסיסי לקוי.

□ העלאת רמת-ההדרכה הכללית בגדוד.

□ פיקוח מדוקדק של אימונים יחידות-המשנה — ותיאום אימון במפקדת-הגדוד.

□ „סח"ט" מירב שעות-האימון-התכליתי מכל יממה.